

Vzdělanost v Pardubickém kraji

Předkládaný analytický materiál navazuje na publikaci „Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – Pardubický kraj – analýza výsledků“ vydanou v září roku 2013. Vzhledem k tomu, že díky sčítání lidu jsou za oblast vzdělání k dispozici podrobnější údaje, lze provést detailnější hodnocení.

Shrnutí základních poznatků

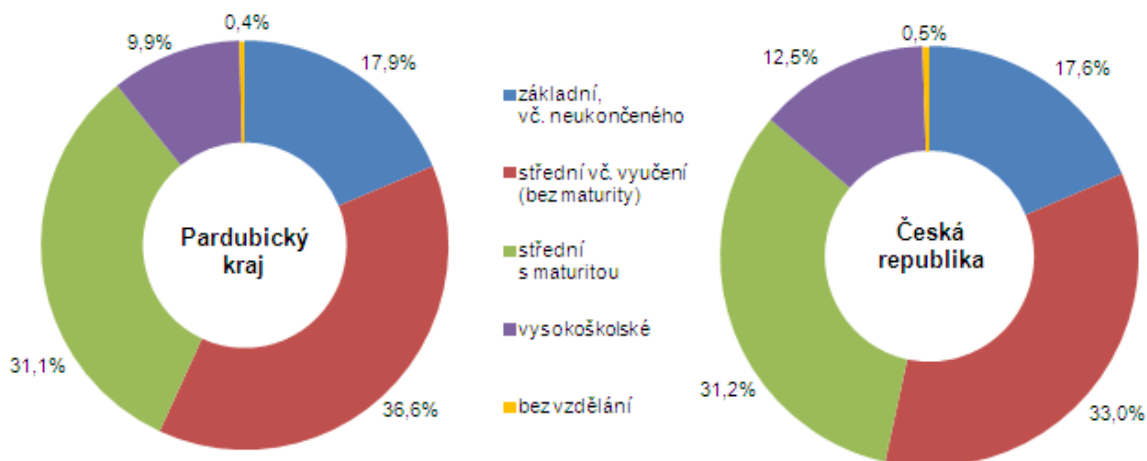
- V populaci kraje je vyšší podíl vyučených a nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných než v ČR.
- Úroveň vzdělanosti je u mladší generace vyšší než u generace starší.
- Ženy nižší věkové kategorie dosahují vyššího stupně vzdělání než muži.
- Nejčastějším typem středního vzdělání s maturitou je střední odborné.
- Mladší generace častěji získává vysokoškolský titul, ze třetiny jde o titul bakalářský.
- Ženy mají častěji bakalářské vzdělání, muži magisterské, nebo doktorské.
- V průběhu let se radikálně změnil společenský pohled na vzdělanost žen.
- Nejvíce vysokoškolsky vzdělaných má pedagogické vzdělání.
- Obyvatelé s vyšší úrovní vzdělání se koncentrují do velkých center a okolí.

1. Úroveň vzdělanosti v Pardubickém kraji

V populaci kraje je nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných než v ČR

Podle dat Sčítání lidu, domů a bytů 2011, které poskytlo unikátní výsledky z oblasti vzdělanosti, měla v populaci Pardubického kraje ve věku 15 a více let největší zastoupení vzdělanostní skupina vyučených (37 %). Následovala skupina osob s úplným středním vzděláním s maturitou, která zahrnuje také nástavbové a vyšší odborné vzdělání, a byla zastoupena 31 %. Třetí nejpočetnější byla vzdělanostní skupina základní vzdělání včetně neukončeného s 18% podílem. Ukončené vysokoškolské vzdělání mělo 10 % z populace 15letých a starších. Ve srovnání s úrovní vzdělanosti v celé republice je v Pardubickém kraji silněji zastoupena skupina vyučených, naopak nižší podíl mají osoby vysokoškolsky vzdělané. Ostatní vzdělanostní stupně jsou v populaci Pardubického kraje zastoupeny srovnatelně jako v celé republice.

Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání (ze zjištěných hodnot)

2. Vzdělanost podle věku

Mladší generace častěji dosahuje vyšší stupeň vzdělání

Z analýzy úrovně vzdělanosti obyvatel Pardubického kraje vyplývá, že mladší generace (20 až 34 let) se snaží získat vyšší stupeň vzdělání, než tomu bylo u generace starší. Mezi osobami ve věku 20 až 34 let je patrné nadprůměrné zastoupení středoškolsky vzdělaných (s úplným středním vzděláním s maturitou). Věková skupina 25 až 34 vykazuje vysoké zastoupení vysokoškolsky vzdělaných. Mezi obyvateli ve věku 35 až 69 let je nejsilněji zastoupena skupina vyučených. S rostoucím věkem se zvyšuje podíl osob se základním vzděláním a zároveň klesá podíl obyvatel s vyšším stupněm vzdělání. Nejstarší generace (80 a více let) je charakteristická vysokým zastoupením osob, které mají pouze základní vzdělání.

Osoby se základním vzděláním jsou nejvíce zastoupeny v nejstarší generaci

Skupina osob, které jako své nejvyšší ukončené vzdělání uvedly vzdělání základní, zahrnuje i žáky základních škol starší 15 let, dále také studenty a učně studující na středních školách nebo učilištích. Z toho důvodu je tato vzdělanostní skupina velice silně zastoupena mezi osobami ve věku 15 až 19 let, mírně tím může být navýšena i věková skupina 20 až 24 let. Nejnižší podíl osob se základním vzděláním je věkové skupině 30 až 44 let. U obyvatel kraje ve věku 45 a více let se s rostoucím věkem zvyšuje zastoupení osob, které dosáhly pouze základní vzdělání, u věku 70 až 89 let je to přibližně třetina populace, u 90letých a starších dokonce polovina.

Vyučení mají mezi mladší generací podprůměrné zastoupení

Nejsilněji jsou v populaci kraje zastoupeny osoby se středním vzděláním bez maturity včetně vyučených. Tato vzdělanostní skupina má podprůměrný podíl u obyvatel ve věku 20 až 34 let, u nichž je patrná snaha absolvovat minimálně střední školu zakončenou maturitou. Největší zastoupení mají vyučení ve věkové skupině 35 až 64 let. Se zvyšujícím se věkem podíl vyučených v populaci klesá, což je kompenzováno nárůstem počtu osob se základním vzděláním.

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání a věku

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání v %				
		základní vč. neukončeného	střední včetně vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou vč. nástavbového a VOŠ	vysokoškolské	bez vzdělání
Celkem	436 534	17,9	36,6	31,1	9,9	0,4
z toho ve věku:						
15 - 19	29 715	79,1	6,3	5,7	-	0,2
20 - 24	33 107	9,6	24,1	54,5	7,4	0,4
25 - 29	33 553	6,5	27,9	39,5	20,4	0,4
30 - 34	40 865	5,4	34,0	40,7	14,7	0,6
35 - 39	42 592	4,7	44,3	34,9	11,5	0,5
40 - 44	33 409	5,5	43,1	35,4	12,1	0,4
45 - 49	32 993	7,0	41,7	34,3	12,9	0,5
50 - 54	32 591	11,0	45,1	28,8	11,6	0,5
55 - 59	37 613	16,5	45,5	26,2	8,9	0,5
60 - 64	36 105	15,5	46,7	28,1	7,2	0,4
65 - 69	26 982	22,2	39,6	27,7	8,3	0,3
70 - 74	19 290	28,5	37,9	25,5	5,3	0,4
75 - 79	16 483	34,8	35,9	20,4	5,7	0,5
80 - 84	11 954	38,3	37,9	15,6	4,3	0,5
85 - 89	5 981	44,5	31,4	15,4	3,7	0,7
90 a více	1 640	48,8	27,3	13,9	2,8	0,9

Více než dvě pětiny obyvatel ve věku 20 až 34 let mají své studium ukončené maturitní zkouškou

Vzdělanostní skupina úplné střední vzdělání s maturitou, která zahrnuje také nástavbové a vyšší odborné vzdělání, je druhou nejpočetnější vzdělanostní skupinou mezi obyvateli Pardubického kraje ve věku 15 a více let. Ve věkové kategorii 20 až 24 let dosáhlo tohoto stupně vzdělání 55 % populace, část z nich pokračuje ve studiu na vysoké škole. Obyvatelé s úplným středním vzděláním s maturitou mají nadprůměrné zastoupení ve věkové skupině 25 až 49 let, ve věku 50 až 69 let má tento stupeň vzdělání pouze méně než třetina populace. Pouze jedna sedmina příslušníků nejstarší generace (80 a více let) ukončila své vzdělání maturitní zkouškou.

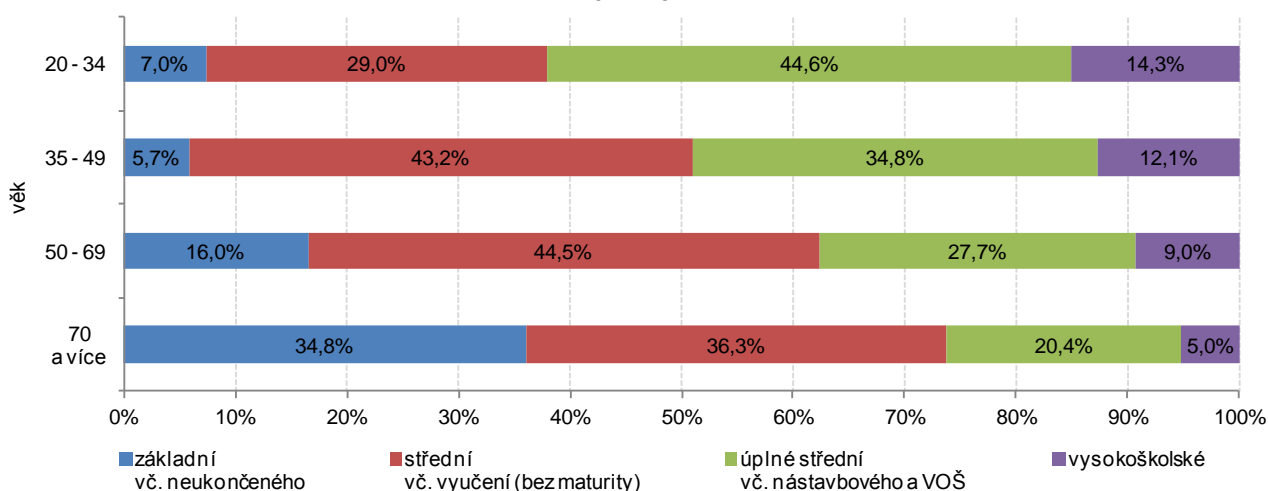
Ve věkové skupině 25 až 29 let má pětina osob vysokoškolské vzdělání

V podílu vysokoškolsky vzdělaných na počtu obyvatel ve věku 15 a více let zaostává Pardubický kraj za republikovou úrovní o téměř 3 procentní body. Nejvyšší zastoupení osob s vysokoškolským titulem (20 %) je ve věkové skupině 25 až 29 let. Nadprůměrně je tato vzdělanostní skupina zastoupena u věku 30 až 54 let, podprůměrný podíl má u 55letých a starších. Mezi 70letými a staršími je pouze pět procent vysokoškolsky vzdělaných.

Bez vzdělání je méně než půl procenta 15letých a starších

Méně než půl procenta obyvatel kraje ve věku 15 a více let uvedlo, že nemají žádné vzdělání. Rozložení osob, které nedosáhly ani základní vzdělání, podle věku je poměrně vyrovnané, mírně vyšší podíl je u věku 80 a více let.

**Obyvatelstvo ve věku 20 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání
(ze zjištěných hodnot)**

Úroveň vzdělání vychází ze společenských požadavků

Výše uvedený stav vzdělanosti jednotlivých věkových skupin je do značné míry ovlivněn společenskými požadavky na úroveň vzdělání ale i tím, jaké možnosti vzdělávání byly v jednotlivých historických obdobích. Mladší generace (20 až 34 let) ve srovnání s generací střední využívá výhodnější pravidla pro přijímací řízení na střední a vysoké školy (možnost podat přihlášky na více škol zároveň). Dále určitá část absolventů středních škol a gymnázií nastupuje na vysokou školu s cílem získat pouze nižší bakalářský stupeň vzdělání. Je pravděpodobné, že pokud by nebyla možnost bakalářského titulu, ke vzdělání na vysoké škole by se nerozhodli. Dalším faktem podporujícím vzdělanost mladší generace je rozšiřování studijních možností na středních a vysokých školách, vznik nových oborů, možnost kombinovaného studia, studium v zahraničí apod. Na druhou stranu je v současnosti kladen vyšší důraz na stupeň vzdělání u většiny pracovních pozic, např. bakalářské vzdělání zdravotních sester, učitelek v mateřských školách, na úřednických pozicích apod. Střední generace (35 až 49 let) je charakteristická vysokým zastoupením osob se středním vzděláním (bez maturity i s maturitou), pro tuto generaci bylo střední vzdělání dostačující pro velkou část pracovních pozic. Mezi obyvateli ve věku 50 až 69 let je (v porovnání s ostatními věkovými skupinami) nejvyšší podíl vyučených – v období jejich studií bylo učňovské školství silně podporováno a dělnická profese byla profesí preferovanou. Vzdělanost nejstarší generace (70 a více let) byla ovlivněna válečným a poválečným obdobím, kdy byly podmínky pro studium omezené. Lišil se také společenský pohled na jednotlivé stupně vzdělání – střední vzdělání s maturitou bylo v období po 2. světové válce již stupněm nadstandardním. Vyšší vzdělání bylo pro příslušníky nižších společenských vrstev nedostupné.

3. Vzdělanost podle pohlaví a věku

Rozdíly ve vzdělanosti obou pohlaví se mění v závislosti na věku

Mezi oběma pohlavími jsou poměrně velké rozdíly v úrovni vzdělanosti, které se značně mění v závislosti na věku. Mladší generace žen se snaží získat co nejvyšší stupeň vzdělání a v úrovni vzdělanosti druhé pohlaví převyšuje. Muži a ženy střední generace dosahují srovnatelné vzdělání, ve starší generaci je u žen patrná mnohem nižší úroveň vzdělanosti než u mužů.

Polovina žen ve věku 85 a více let má pouze základní vzdělání

Mezi ženami je o 8 procentních bodů vyšší zastoupení osob, které dosáhly pouze základního vzdělání, než mezi muži. Podíl osob s nejnižším stupněm vzdělání se u jednotlivých pohlaví velice významně mění podle věku. V mladší generaci žen (věk 20 až 39 let) je nižší podíl osob s nejnižším stupněm vzdělání než ve stejné věkové skupině mužů. Ve věku 40 až 49 let je zastoupení osob se základním vzděláním u obou pohlaví poměrně vyrovnané. Velké rozdíly začínají u 50letých a starších. Od tohoto věku je mezi ženami vyšší podíl osob, které mají pouze základní vzdělání než mezi muži a s rostoucím věkem se tento rozdíl výrazně zvyšuje. U 85letých a starších má základní vzdělání více než polovina žen, u mužů je to necelá třetina.

Vyučení mají mezi muži vyšší zastoupení ve všech věkových skupinách

Ženy dosahují střední vzdělání s maturitou častěji než muži

Vzdělanostního stupně střední vzdělání bez maturity včetně vyučení dosahují především muži. Mezi muži je podíl vyučených o 13 procentních bodů vyšší než mezi ženami. V tomto stupni vzdělání je vyšší zastoupení mužů ve všech věkových kategoriích.

Podíl žen, které dosáhly úplného středního vzdělání ukončeného maturitou (zahrnuje i nástavbové a vyšší odborné vzdělání), je o 7 procentních bodů vyšší než je tomu v mužské populaci. Tvzení o vyšším zastoupení žen, které dosáhly středního vzdělání s maturitou, platí pro mladší i střední generaci, s rostoucím věkem se rozdíl snižují. Až od věku 70 let je podíl středoškolsky vzdělaných vyšší u mužů. Nejvyšší zastoupení osob, které složily maturitní zkoušku, je ve věkové skupině 20 až 24 let, kdy část středoškolsky vzdělaných ještě studuje vysokou školu.

Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a nejvyššího ukončeného vzdělání

	Muži ve věku 15 a více let	z toho podle nejvyššího ukonč. vzdělání (%)				Ženy ve věku 15 a více let	z toho podle nejvyššího ukonč. vzdělání (%)			
		základní vč. neukon- čeného a bez vzdělání	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou vč. nástavbového a VOŠ	vysoko- školské		základní vč. neukon- čeného a bez vzdělání	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou vč. nástavbového a VOŠ	vysoko- školské
Celkem	213 545	14,1	43,1	27,8	10,5	222 989	22,4	30,4	34,3	9,3
z toho ve věku:										
15 - 19	15 349	78,8	7,9	4,1	-	14 366	79,7	4,5	7,3	-
20 - 24	17 067	11,6	31,4	47,0	5,5	16 040	8,3	16,3	62,5	9,5
25 - 29	17 469	7,3	35,4	35,4	16,0	16 084	6,5	19,9	43,9	25,1
30 - 34	21 258	6,2	40,8	34,5	13,1	19 607	5,6	26,5	47,4	16,5
35 - 39	21 916	5,5	49,1	29,4	11,4	20 676	4,9	39,3	40,7	11,7
40 - 44	17 046	5,8	47,8	29,5	12,5	16 363	5,9	38,1	41,4	11,7
45 - 49	16 652	6,2	47,3	28,6	13,7	16 341	8,9	36,0	40,1	12,1
50 - 54	16 354	6,8	52,1	24,1	13,5	16 237	16,2	38,0	33,6	9,7
55 - 59	18 453	10,0	53,9	22,4	11,0	19 160	23,8	37,5	29,8	6,8
60 - 64	17 502	9,9	54,4	23,8	9,4	18 603	21,4	39,4	32,2	5,1
65 - 69	12 313	12,1	49,5	26,1	10,2	14 669	31,2	31,2	29,0	6,7
70 - 74	8 224	16,3	47,2	26,3	7,9	11 066	38,3	31,1	24,9	3,3
75 - 79	6 431	17,6	44,9	25,0	10,4	10 052	46,5	30,1	17,5	2,7
80 - 84	4 309	19,5	43,7	25,2	9,4	7 645	49,7	34,7	10,2	1,5
85 - 89	1 836	23,9	37,7	25,4	9,4	4 145	54,6	28,6	10,9	1,2
90 a více	388	26,0	37,1	22,2	9,0	1 252	57,1	24,3	11,3	0,9

U věku 20 až 39 let je mezi ženami vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných než mezi muži

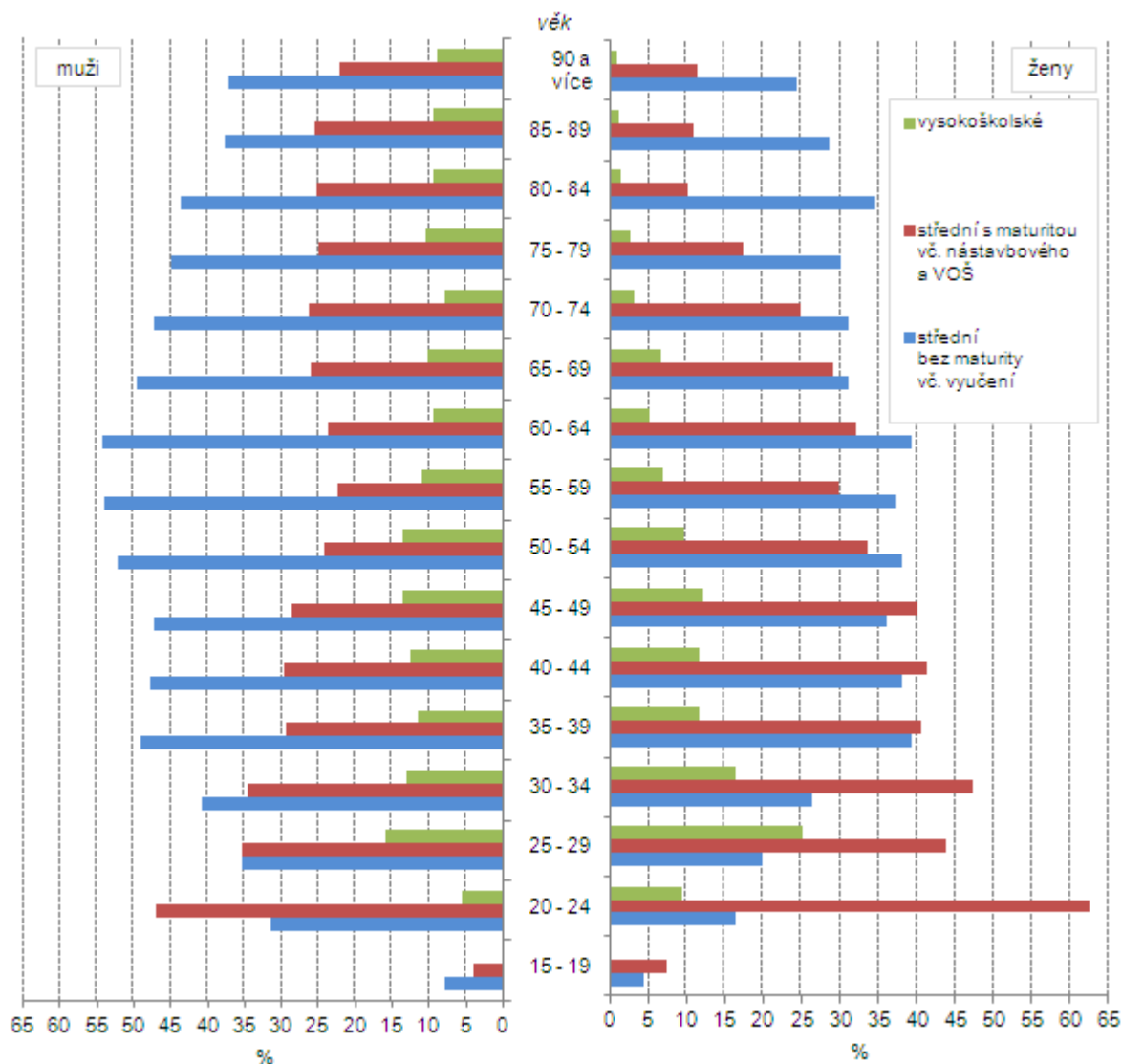
Podíl vysokoškolsky vzdělaných je u obou pohlaví poměrně srovnatelný (10,5 % u mužů; 9,3 % u žen). V jednotlivých věkových skupinách jsou však patrné velké rozdíly. Podobně jako u vzdělanostní skupiny střední vzdělání s maturitou je ve věkové skupině 20 až 39 let vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných mezi ženami než mezi muži. Největší rozdíl je u věku 25 až 29 let, a to o 9 procentních bodů ve prospěch žen. Ve věkové skupině 40 až 49 let je zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním u obou pohlaví srovnatelné. U věku 50 až 74 let je vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných mezi muži. Velké rozdíly nastávají u osob 75letých a starších, kde je počet žen s vysokoškolským vzděláním minimální.

V průběhu let se radikálně změnil společenský pohled na vzdělanost žen

Z uvedeného je patrná podstatná změna přístupu společnosti k otázce vzdělání žen. U nejstarší generace nebylo obvyklé, aby ženy dosahovaly vyššího stupně vzdělání, nejčastěji ukončily svoji školní docházku základní školou. Tehdejší pohled na postavení ženy ve společnosti předpokládal, že ženy budou především pečovat o rodinu nebo pracovat na pracovních místech, na kterých nebylo vyšší vzdělání požadováno. U žen ve věku 65 až 74 let je již zastoupení ve vzdělanostních skupinách základní vzdělání, střední bez maturity a střední vzdělání s maturitou poměrně vyrovnané, vysokoškolsky vzdělaných žen je stále jen malé procento. Ženy ve věkové skupině 50 až 64 let již častěji dosahují střední vzdělání (převažuje vzdělání bez maturity) než vzdělání základní, roste také podíl žen s vysokoškolským

titulem. Ženy ve věku 40 až 49 let mají nejčastěji střední vzdělání s maturitou, podíl žen s vysokoškolským vzděláním je srovnatelný s podílem vysokoškolsky vzdělaných mužů a základní stupeň vzdělání má méně než 10 % žen. U nejmladší věkové kategorie žen (15 až 39 let) je vyšší podíl žen s vysokoškolským nebo středním vzděláním s maturitou, než je tomu u mužů. Naopak podíl žen se základním nebo středním vzděláním bez maturity je nižší než mezi muži. Tato generace žen považuje kvalitní vzdělání za nezbytnou součást života, vyšší stupeň vzdělání umožňuje ženám lepší uplatnění na trhu práce.

Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a nejvyššího ukončeného vzdělání

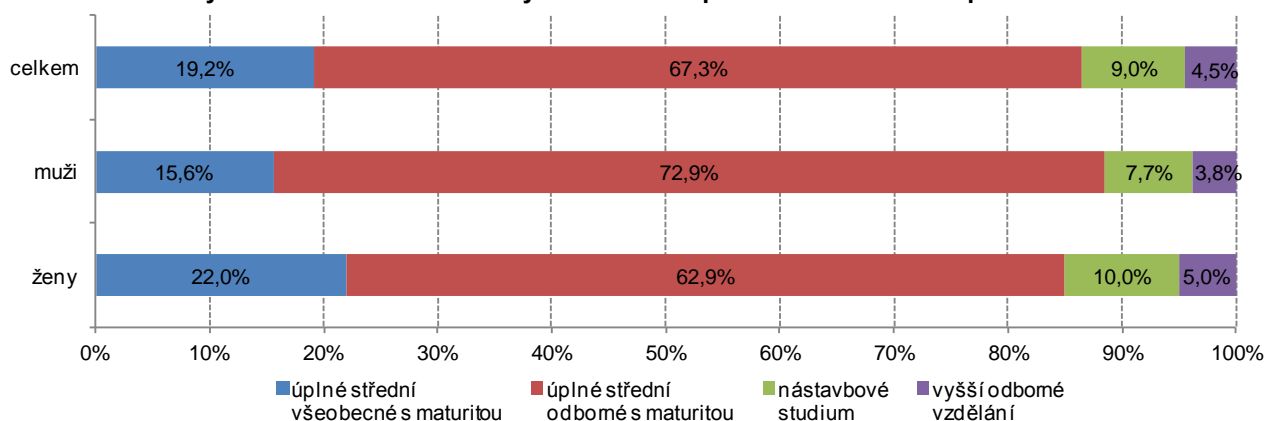

4. Středoškolsky vzdělání podle typu a oboru vzdělání

Největší část středoškolsky vzdělaných studovala na středních odborných školách s maturitou

Dvě třetiny obyvatel kraje, kteří ukončili svá studia maturitní zkouškou, studovaly na středních odborných školách a pětina na gymnáziích. Nástavbovým studiem pokračovalo 9 % a vyššího odborného vzdělání dosáhlo 5 % osob středoškolsky vzdělaných. Na středních odborných školách studovali častěji muži, ženy dávaly přednost studiu na gymnáziích (tj. středních všeobecných školách). Ženy častěji pokračovaly pomaturitním studiem, a to na vyšších odborných školách, nebo nástavbovým studiem.

Obyvatelstvo se středoškolským vzděláním podle dosaženého stupně vzdělání

Pomaturitní studium pro mladší generaci znamená především vyšší odborné školy, u střední a starší generace převažuje nástavbové studium

Věková skupina 15 až 24 let má nadprůměrné zastoupení mezi absolventy gymnázií (část pokračuje ve studiu na vysokých školách), mezi absolventy středních odborných škol má podprůměrný podíl. U osob ve věku 25 až 34 let je patrná velká snaha navázat na střední školu studiem na vyšších odborných školách (vznikly ve školním roce 1996/97). Ve věkové skupině 45 až 54 let mají nadprůměrné zastoupení absolventi středních odborných škol, výrazně podprůměrný podíl mají absolventi gymnázií. Věk 55 až 64 je charakteristický vyšším zastoupením osob, které dokončily nástavbové studium. Zde se zřejmě jednalo především o absolventy gymnázií, kteří mají v této věkové skupině podprůměrné zastoupení. Také u nejstarší generace (65 a více let) bylo absolvování nástavbového studia velice častým zakončením studií, sloužícím k doplnění všeobecného vzdělání o odborné zaměření.

Obyvatelstvo se středním vzděláním s maturitou podle nejvyššího ukončeného vzdělání a věku

	Obyvatelstvo se středním vzděláním s maturitou	v tom podle nejvyššího ukončeného vzdělání v %			
		úplné střední všeobecné s maturitou	úplné střední odborné s maturitou	nástavbové studium	vyšší odborné vzdělání
Celkem	135 844	19,2	67,3	9,0	4,5
z toho ve věku:					
15 - 24	19 723	31,1	62,6	3,0	3,4
25 - 34	29 876	16,1	65,2	7,0	11,7
35 - 44	26 665	19,3	68,4	10,1	2,3
45 - 54	20 711	14,8	73,9	9,7	1,5
55 - 64	19 993	16,6	69,6	12,2	1,6
65 a více	18 760	19,1	64,0	13,0	3,9

Absolventi středních odborných škol studovali především technické obory

Více než polovina osob, které ukončily svá studia maturitní zkouškou na střední odborné škole, studovala technické obory. Druhým nejčastějším zaměřením bylo zemědělství, následované zdravotnictvím, tyto dva obory zvolila shodně přibližně šestina studentů středních odborných škol. Nejnižší zastoupení měl obor obchod, řízení a správa, který vystudovala asi jedna osmina absolventů středních odborných škol.

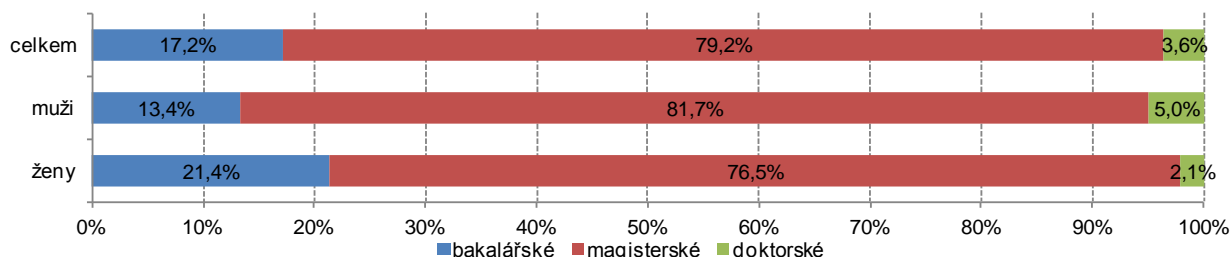
5. Vysokoškolsky vzdělání podle typu a oboru vzdělání

Ženy mají častěji bakalářské vzdělání, muži magisterské nebo doktorské

Mezi obyvateli kraje s vysokoškolským vzděláním mají největší zastoupení osoby, které zakončily svá studia magisterským titulem (zahrnuje tituly Ing., MUDr., JUDr., PhDr., Mgr. aj.) s téměř 80 % podílem. Zkrácenou formu vysokoškolského vzdělání absolvovalo a bakalářský titul má 17 % vysokoškolsky vzdělaných (část z nich pokračuje ve studiu na vysokých školách). Doktorský titul (tituly za jménem, např. Ph.D., Th.D., DrSc.) získala 4 % z celkového počtu obyvatel kraje s vysokoškolským vzděláním. Mezi ženami je patrné vysoké zastoupení osob s bakalářským titulem. Vysoké zastoupení žen v tomto vzdělanostním stupni souvisí s bakalářským vzděláním u zaměstnání, která vykonávají především ženy (např. zdravotní sestry nebo

učitelky v mateřských školách). Naopak muži častěji dosáhnou nejvyššího - magisterského nebo doktorského stupně vzdělání.

Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním podle dosaženého stupně vzdělání

Mladší generace častěji získává vysokoškolský titul, u třetiny jde o titul bakalářský

Věková skupina 25 až 34 let (u této věkové skupiny lze předpokládat, že většina jejích příslušníků má ukončený bakalářský, nebo magisterský stupeň vzdělání) je nadprůměrně zastoupena mezi osobami s bakalářským vzděláním. Naopak podprůměrně je zastoupena v magisterském stupni vzdělání. Zde je nutno vzít v úvahu fakt, že tato věková skupina má převažující (téměř třetinový) podíl mezi vysokoškolsky vzdělanými a část osob v tomto věku zřejmě začíná studia na vysoké škole s cílem dosáhnout pouze bakalářského titulu.

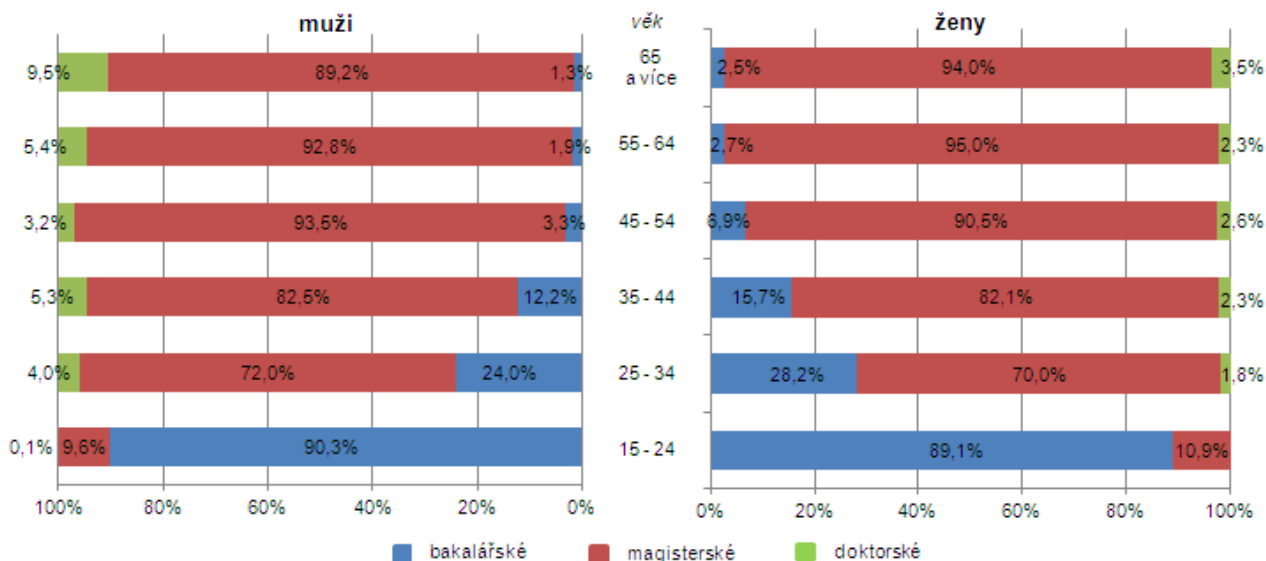
Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním podle dosaženého stupně vzdělání a věku

	Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním	v tom podle dosaženého stupně v %		
		bakalářské	magisterské	doktorské
Celkem	43 246	17,2	79,2	3,6
z toho ve věku:				
15 - 24	2 458	89,5	10,4	0,0
25 - 34	12 867	26,4	70,9	2,8
35 - 44	8 956	13,9	82,3	3,9
45 - 54	8 021	4,9	92,2	2,9
55 - 64	5 927	2,2	93,6	4,2
65 a více	4 985	1,7	90,9	7,3

Střední a starší generace je nadprůměrně zastoupena v magisterském stupni vzdělání

Generace 45letých a starších je výrazně nadprůměrně zastoupena v magisterském stupni vzdělání. Bakalářské vzdělání je mezi jejími příslušníky méně obvyklé a získávají ho především v pozdějším věku studiem při zaměstnání (v době studií 45letých a starších tento stupeň vzdělání neexistoval). Doktorského stupně vzdělání (je výsledkem následného vysokoškolského studia) lze obvykle dosáhnout až ve vyšším věku, proto mají jeho nositelé větší zastoupení především ve vyšších věkových skupinách.

Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním podle dosaženého stupně vzdělání, pohlaví a věku

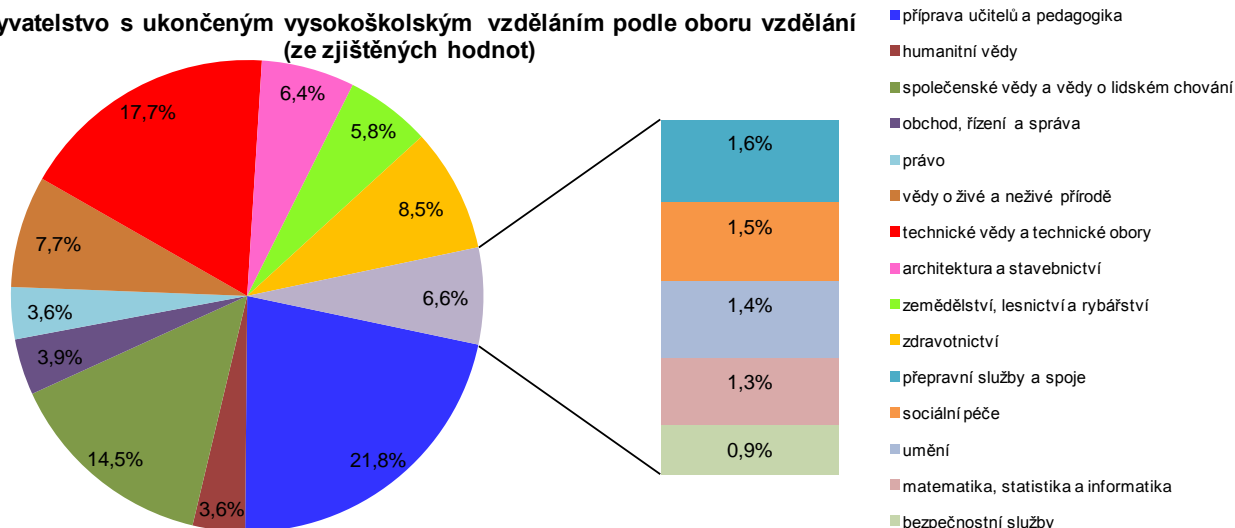
Nejvíce vysokoškolsky vzdělaných má pedagogické vzdělání

Vysokoškolský titul v oboru zemědělství mají především příslušníci střední a starší generace

Mezi vysokoškolsky vzdělanými jsou silně zastoupeny obory příprava učitelů a pedagogika (22 %), technické obory (18 %) a dále společenské vědy (15 %). Nižší zastoupení (6 až 9 %) mají obory zdravotnictví, přírodní vědy, architektura a stavebnictví a dále zemědělství.

Obor učitelství a technické obory jsou poměrně rovnoměrně zastoupeny ve všech věkových kategoriích (věk 25 až 64 let). Mladší generace projevuje menší zájem o studium zemědělství, generace střední a starší je v zemědělství zastoupena nadprůměrně. Naopak mladší věkové skupiny častěji získaly vysokoškolský titul v oboru informatika; obchod, řízení a správa; společenské vědy; architektura a stavebnictví; zdravotnictví a právo.

Obyvatelstvo s ukončeným vysokoškolským vzděláním podle oboru vzdělání (ze zjištěných hodnot)

Ženy tvoří tři čtvrtiny vysokoškoláků, kteří vystudovali obory sociální péče a učitelství

V oborech sociální péče a učitelství tvoří ženy více než dvě třetiny absolventů. Převažující zastoupení mají i v oborech zdravotnictví, humanitní vědy, obchod, řízení a správa a dále v oboru společenské vědy. Naopak v technických oborech je patrně dominantní zastoupení mužů.

Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním podle věku a oboru vysokoškolského vzdělání

	Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním celkem	z toho ženy v %	Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním podle věku v %					
			15 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	65 a více
Celkem	43 246	47,9	5,7	29,8	20,7	18,5	13,7	11,5
z toho podle oboru vzdělání:								
příprava učitelů a pedagogika	8 756	75,8	2,0	24,7	22,5	21,6	14,4	14,9
umění	574	55,4	8,9	45,1	20,9	8,5	9,9	6,4
humanitní vědy	1 436	62,0	13,9	41,5	19,6	9,6	7,2	8,1
společenské vědy a vědy o lidském chování	5 806	58,3	9,9	36,9	21,8	15,4	9,9	6,0
obchod, řízení a správa	1 547	61,0	12,4	49,3	23,9	9,1	3,2	2,0
právo	1 430	44,4	2,5	27,8	23,5	15,0	21,7	9,4
vědy o živé přírodě	572	65,9	15,2	42,0	15,7	11,4	7,0	8,7
vědy o neživé přírodě	2 504	41,1	3,8	24,2	17,7	19,8	16,2	18,1
matematika a statistika	324	42,0	9,0	23,1	20,1	17,6	18,5	11,7
informatika	189	20,6	11,1	63,0	15,3	7,9	2,1	0,5
technické vědy a technické obory	7 109	8,9	4,2	21,9	19,0	23,9	17,0	14,0
architektura a stavebnictví	2 560	23,6	4,3	30,5	19,1	22,9	12,2	10,9
zemědělství, lesnictví a rybářství	2 339	32,8	2,7	18,1	19,6	21,1	21,0	17,4
zdravotnictví	3 403	66,7	3,7	28,2	21,0	16,2	17,9	13,0
sociální péče	590	76,3	7,8	46,1	23,7	13,1	5,9	3,2
přepravené služby a spoje	629	21,1	5,2	43,1	21,5	15,7	9,1	5,4
bezpečnostní služby	352	8,0	3,7	21,6	25,3	27,6	12,5	9,4

6. Vzdelanost ekonomicky aktivního obyvatelstva

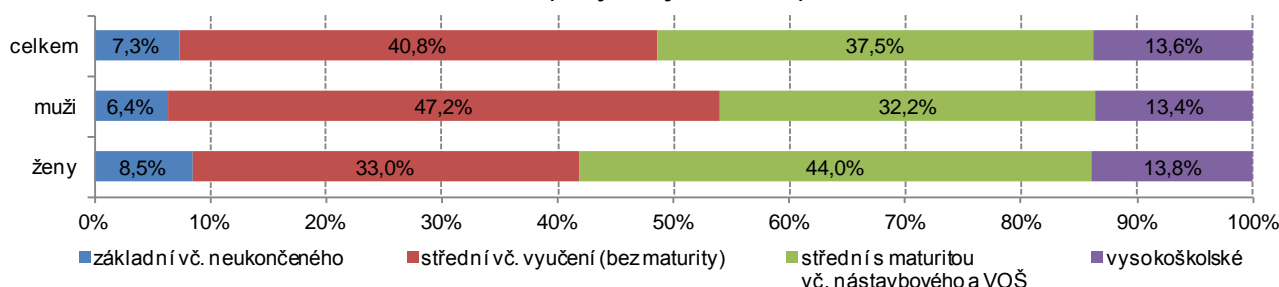
Rozložení vzdělanosti ekonomicky aktivních odpovídá rozložení u obyvatelstva celkem

Zastoupení osob se základním vzděláním mezi ekonomicky aktivními je výrazně nižší než u obyvatelstva celkem. Jedním z důvodů je fakt, že u ekonomicky aktivních neposilují tuto vzdělanostní skupinu žáci základních škol starší 15 let, studenti a učni (podíl pracujících studentů a učňů lze zanedbat). Stejně jako u obyvatelstva celkem mají mezi ekonomicky aktivními nejvyšší podíl vyučení, následovaní osobami se středním vzděláním s maturitou, vysokoškolsky vzdělanými a osobami se základním vzděláním.

U ekonomicky aktivních je mezi ženami vyšší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných než mezi muži

U ekonomicky aktivního obyvatelstva podíl jednotlivých vzdělanostních stupňů mezi muži a mezi ženami odpovídá jejich zastoupení u obyvatelstva celkem, rozdíl je pouze u vysokoškolsky vzdělaných. Zatímco u obyvatelstva celkem je větší podíl vysokoškolsky vzdělaných mezi muži, u ekonomicky aktivního obyvatelstva je mírně vyšší zastoupení absolventů vysokých škol mezi ženami.

Obyvatelstvo ekonomicky aktivní podle nejvyššího ukončeného vzdělání (ze zjištěných hodnot)

Mezi zaměstnavateli je výrazně nadprůměrné zastoupení vysokoškolsky vzdělaných

Z pohledu postavení v zaměstnání mají zaměstnaní vyšší podíl osob se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním než ekonomicky aktivní celkem. Naopak mezi nezaměstnanými je výrazně vyšší zastoupení osob se základním vzděláním a také vyučených. Podíl absolventů vysokých škol je mezi nezaměstnanými minimální. Mezi zaměstnanci jsou více zastoupeni absolventi středních škol ukončených maturitní zkouškou a vysokých škol. Výrazně nadprůměrné zastoupení vysokoškolsky vzdělaných je mezi zaměstnavateli.

Obyvatelstvo ekonomicky aktivní podle nejvyššího ukončeného vzdělání a postavení v zaměstnání

	Obyvatelstvo ekonomicky aktivní	z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání v %			
		základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou vč. nástavbového a VOŠ	vysokoškolské
Celkem	246 779	7,3	40,8	37,5	13,6
zaměstnaní	224 590	6,0	40,3	38,6	14,4
z toho podle postavení v zaměstnání:					
zaměstnanci	178 258	5,6	39,7	39,6	14,6
zaměstnavatelé	7 570	2,0	28,4	39,9	29,1
osoby pracující na vlastní účet	26 206	4,1	46,7	36,1	12,5
nezaměstnaní	22 189	20,6	46,2	26,3	5,0

V odvětví doprava a skladování pracuje pouze 5 % vysokoškolsky vzdělaných

Z hlediska odvětví ekonomické činnosti pracuje nadprůměrný podíl osob se základním vzděláním pouze v zemědělství, lesnictví a rybářství. Vyučení mají výrazně nadprůměrné zastoupení u pracovníků ve stavebnictví. Více než polovina pracovníků ve veřejné správě a ve zdravotnictví má střední vzdělání s maturitou. Vysokoškolsky vzdělaní jsou silně zastoupeni v odvětví vzdělávání, nadprůměrný podíl pracuje také v odvětví veřejná správa, dále zdravotní a sociální péče, naopak v dopravě a skladování pracuje pouze 5 % vysokoškolsky vzdělaných.

Obyvatelstvo ekonomicky aktivní podle nejvyššího ukončeného vzdělání a odvětví ekonomické činnosti

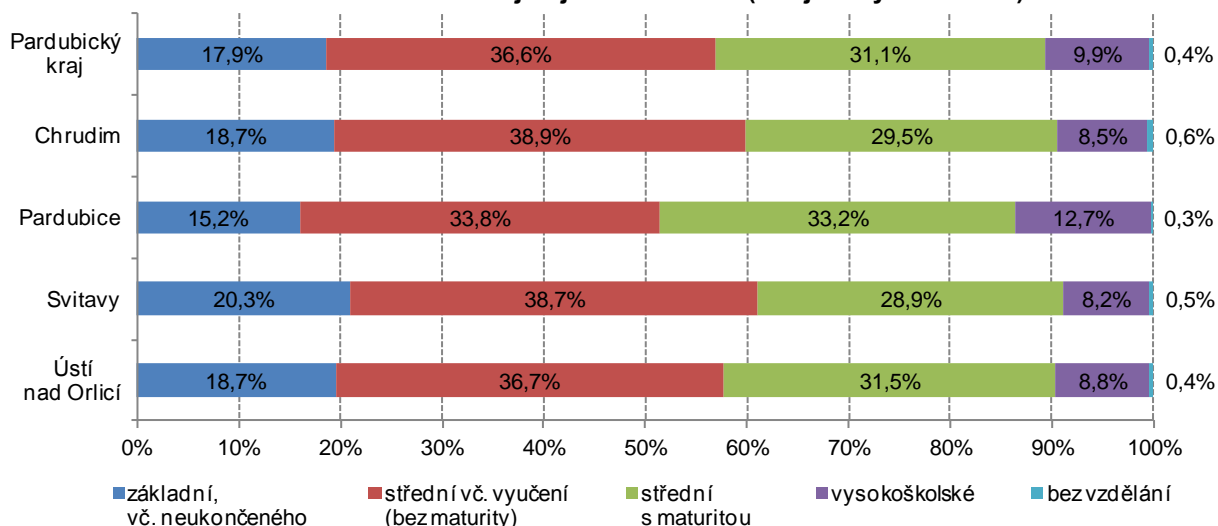
	Obyvatelstvo ekonomicky aktivní	z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání v %			
		základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou vč. nástavbového a VOŠ	vysokoškolské
Celkem	246 779	7,3	40,8	37,5	13,6
z toho podle odvětví ekonomické činnosti:					
zemědělství, lesnictví, rybářství	9 061	7,7	51,3	30,7	9,7
průmysl	71 808	6,9	50,4	34,0	8,2
stavebnictví	16 887	5,6	57,7	28,2	7,9
velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	23 109	4,1	43,5	45,1	6,8
doprava a skladování	13 017	5,2	50,9	38,6	4,8
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	12 662	1,8	11,4	57,2	29,3
vzdělávání	13 969	2,4	13,8	34,8	48,7
zdravotní a sociální péče	14 142	3,3	19,1	54,4	22,9

7. Územní rozdíly ve vzdělanosti

Obyvatelé s vyšší úrovní vzdělání se koncentrují do velkých center a okolí

Územní rozložení obyvatel Pardubického kraje podle vzdělanosti je poměrně nerovnoměrné. Obecně platí, že obyvatelé krajského města a větších center (Chrudim, Litomyšl, Ústí nad Orlicí, Žamberk, Vysoké Mýto, Česká Třebová) a také obyvatelé obcí, které leží v blízkém okolí těchto center, dosahují vyššího stupně vzdělání, než obyvatelé malých obcí, které se nacházejí ve větší vzdálenosti od velkých měst. Úroveň vzdělanosti závisí nejen na možnostech pracovního uplatnění ale také na možnostech studia v dané oblasti. Dalšími faktory jsou vzdálenost od velkého centra, dopravní obslužnost a také věková struktura obyvatelstva (v malých obcích ležících mimo velká centra žijí většinou příslušníci starší generace, u které je obvyklá nižší úroveň vzdělanosti). Je také nutno zmínit souvislost s tzv. suburbanizačním procesem, kdy roste počet obyvatel obcí v okolí velkých center. Do těchto obcí se stěhují především příslušníci mladší generace, kteří častěji dosahují vyšší stupeň vzdělání. Dále je patrná souvislost mezi úrovní vzdělání, ekonomickou aktivitou obyvatelstva a územním rozložením. Mezi obyvateli oblastí s vysokou nezaměstnaností (Moravskotřebovsko, Svitavsko) je nadprůměrný podíl osob se základním vzděláním a vyučených (tyto dvě vzdělanostní skupiny mají vysoké zastoupení mezi nezaměstnanými). Naopak na Pardubicku, kde je nejvyšší úroveň vzdělanosti obyvatelstva, je nezaměstnanost nízká.

Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání v Pardubickém kraji a jeho okresech (ze zjištěných hodnot)

Nejvyšší podíl osob se základním vzděláním žije v okrese Svitavy

Nejvyšší podíl osob se základním vzděláním včetně neukončeného (tj. včetně žáků základních škol starších 15let, učňů a studentů středních škol) má z okresů Pardubického kraje okres Svitavy, následují okresy Chrudim a Ústí nad Orlicí, nejnižší podíl je v okrese Pardubice. Tento závěr platí i s přihlédnutím k tomu, že srovnání může být ovlivněno podílem osob ve věku 15 až 19 let na celkovém počtu obyvatel starších 15let. Tento podíl je srovnatelný v okresech Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí (7 %), nižší podíl osob tohoto věku žije v okrese Pardubice (6 %). Ze správních obvodů ORP má nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním Králicko, a to o téměř 10 procentních bodů vyšší, než je krajský průměr. Zde je nutno vzít v úvahu mírně vyšší podíl obyvatelstva ve věku 15 až 19 let (8 %). Nejnižší podíl obyvatel s nejnižším vzdělanostním stupněm má Pardubicko (14 %).

Relativně nejvíce vyučených žije v okresech Chrudim a Svitavy

Vzdělanostní stupeň střední vzdělání bez maturity včetně vyučení má podprůměrné zastoupení pouze mezi obyvateli okresu Pardubice ve věku 15 a více let. Nejvyšší podíl vyučených mají okresy Chrudim a Svitavy, krajskému průměru se blíží okres Ústí nad Orlicí. Ze správních obvodů ORP žije relativně nejvíce vyučených na Hlinecku (43 %), nejméně na Pardubicku (32 %).

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání a správních obvodů ORP

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání v %				
		základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou vč. nástavbového a VOŠ	vysokoškolské	bez vzdělání
Celkem	436 534	17,9	36,6	31,1	9,9	0,4
v tom správní obvody ORP:						
Hlinsko	17 990	19,8	42,5	27,6	6,6	0,3
Chrudim	70 056	18,4	37,9	30,0	9,0	0,7
Holice	14 414	17,0	40,0	30,4	9,1	0,3
Pardubice	109 525	14,3	31,8	34,4	14,2	0,3
Přelouč	21 180	18,9	40,3	28,5	7,4	0,4
Litomyšl	22 353	19,1	35,8	31,4	9,7	0,2
Moravská Třebová	22 500	22,3	40,9	26,0	6,9	0,5
Políčka	16 401	19,9	38,9	29,7	8,2	0,6
Svitavy	26 334	19,8	39,3	28,8	7,9	0,6
Česká Třebová	15 610	19,1	34,8	34,0	8,4	0,4
Králiky	7 400	27,6	37,2	24,7	5,6	0,7
Lanškroun	19 115	21,0	37,8	28,0	7,9	0,6
Ústí nad Orlicí	22 264	17,4	34,7	33,6	10,4	0,3
Vysoké Mýto	26 992	16,1	37,9	32,4	9,2	0,4
Žamberk	24 400	18,1	37,5	31,5	8,6	0,5

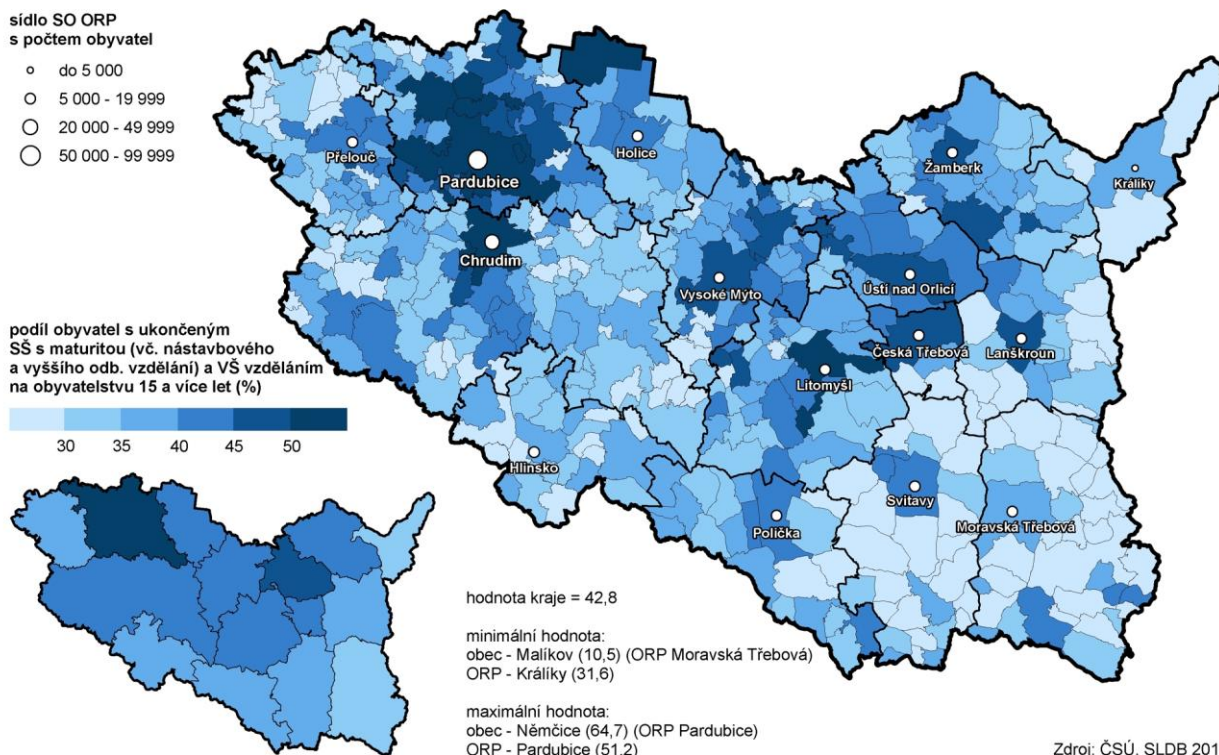
V okrese Pardubice je podíl obyvatel se středním vzděláním s maturitou srovnatelný s podílem vyučených

Vzdělanostní stupeň střední vzdělání s maturitou včetně nástavbového a vyššího odborného má největší zastoupení mezi obyvateli okresu Pardubice, kde je podíl osob s tímto stupněm vzdělání téměř srovnatelný s podílem vyučených. Mezi obyvateli okresu Ústí nad Orlicí je nadprůměrný a v okresech Chrudim a Svitavy podprůměrný podíl středoškolsky vzdělaných. Z pohledu menších územních celků je nejvyšší zastoupení této vzdělanostní skupiny na Pardubicku (34 %) a Českotřebovsku (34 %), nejnižší na Králicku (25 %).

Nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných žije na Pardubicku, Orlickoústecku a Litomyšlsku

Relativně nejvíce vysokoškolsky vzdělaných žije v okrese Pardubice, kde je nejen nejvíce pracovních příležitostí vhodných pro tuto vzdělanostní skupinu, ale také možnost získat vysokoškolský titul v oborech, které nabízí Univerzita Pardubice. Ze správních obvodů ORP má nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných Pardubicko (14 %), Orlickoústecko a Litomyšlsko (po 10 %). Z okresů Pardubického kraje má nejnižší zastoupení osob s ukončeným vysokoškolským vzděláním okres Svitavy, ze správních obvodů ORP je to Králicko (6 %).

Obyvatelstvo se vzděláním středoškolským s maturitou a vyšším v obcích a správních obvodech ORP Pardubického kraje (ze zjištěných hodnot)

Dvě třetiny obyvatel patnáctiletých a starších v Němčicích na Pardubicku mají střední vzdělání s maturitou a vyšší

Nejvíce pracovních příležitostí pro osoby se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským nabízejí velká centra. V Pardubickém kraji je nejvyšší koncentrace obyvatel s tímto stupněm vzdělání v obcích, které se nacházejí v okolí Pardubic a jejichž obyvatelé dojíždějí za prací do Pardubic (částečně také do Hradce Králové). Největší podíl je v Němčicích (65 %), dále v obcích Býšť (61 %), Spoil (60 %), Srch, Stěblová, Srnojedy a Lázně Bohdaneč; ve městě Pardubice je podíl 54%. Vysoký podíl středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných žije také v Chrudimi a okolí (Chrudim 52 %, Sobětuchy 50 %), velká část z nich pracuje v Pardubicích. Dalšími centry s vysokým podílem obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vyšším jsou Litomyšl (51 %), Ústí nad Orlicí (49 %), dále Žamberk, Vysoké Mýto, Lanškroun a Česká Třebová s 45% a vyšším podílem. Nejnižší zastoupení obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským má správní obvod ORP Králíky (32 %). Z obcí je to obec Malíkov (SO ORP Moravská Třebová), kde je podíl obyvatel s tímto stupněm vzdělání pouze 11%. Nízký podíl (méně než 30 %) mají především obce, které leží na jihovýchodě kraje - na Svitavsku, Moravskotřebovsku, částečně také Lanškrounsku a Poličsku.

Obor dosaženého vzdělání souvisí s možnostmi pracovního uplatnění i s možnostmi studia v dané oblasti

Z analýzy úrovně vzdělanosti vyplývá určitá souvislost mezi oborem dosaženého vzdělání a možnostmi pracovního uplatnění na daném území. Vysoký podíl obyvatel, kteří dosáhli středního vzdělání (vyučení i střední vzdělání s maturitou) v oboru zemědělství, žije v zemědělských oblastech na Litomyšlsku a Poličsku. Středoškolsky vzdělaní (vyučení i střední vzdělání s maturitou), kteří studovali technické obory, mají vysoké zastoupení mezi obyvateli Českotřebovska, Přeloučska a Lanškrounska, tj. v průmyslově zaměřených regionech. Nejvyšší podíl osob, které získaly vysokoškolský titul v oboru zemědělství, je mezi obyvateli Litomyšlska, v oboru technických věd na Lanškrounsku, v oboru stavebnictví a architektura na Vysokomýtsku. Volba oboru vzdělání má také úzkou souvislost s tím, kterou školu (obory) je možno v dané oblasti studovat.

Použité zdroje dat:

- [Obyvatelstvo podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 - Česká republika a kraje](#)
- [Obyvatelstvo, domy, byty a domácnosti podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 - ČR, kraje, okresy, SO ORP, správní obvody Prahy a města \(sídla SO ORP\)](#)

Kontaktní osoba:

Ing. Martina Myšková
KS ČSÚ v Pardubicích
Oddělení informačních služeb
tel.: 466 743 421
e-mail: martina.myskova@czso.cz